

Monumentenwandeling door Ressen

Ressen heette oorspronkelijk Rexna en was eind 5e eeuw een Frankisch koningshof. Na de kerstening werd Ressen geschonken aan het Franse Arras en ging het 'dorp van St-Vaast heten, vernoemd naar Vedastus, bisschop van Arras-Cambrai in de 6e eeuw. Hij leeft in Ressen nog voort in de naam van een van de twee klokken in de kerk. Onder graaf Diederik van Kleef werd Ressen in 1167 een heerlijkheid. Tijdens de Reformatie, eind 16e eeuw, kozen de adellijke heren uit politieke overwegingen voor het gereformeerde geloof. Katholieken en protestanten hebben in Ressen altijd "gebroederlijk" naast elkaar gewoond: men was op elkaar aangewezen, zeker in de kersentijd. Men kwam echter niet in elkaars kerk.

Route: we beginnen onze tocht bij de Kosterij rechts van het kerkje aan de Kerkenhofstraat

Kosterij

Op deze plek aan de zuidzijde van de kerk stond vroeger het huis van de koster, met de achterzijde naar de

straat. De koster was tevens schoolmeester en woonde in het voorste gedeelte. In het achterste gedeelte aan de straatkant gaf hij les aan de kinderen die in aantal nooit boven de 20 zijn gekomen. De laatste schoolmeester stierf in 1870 waarna de kosterwoning werd afgebroken en met hetzelfde materiaal weer opgetrokken maar nu met het woongedeelte aan de straatkant. Nog steeds wordt het huis bewoond door een kosters-echtpaar. In het achterhuis is sinds 2000 het gemeenschapshuis 'De Kosterij' gevestigd.

N.H. Kerk

In de kerk, die officieel de Hervormde kerk Ressen-Doornik heet, zitten 'zwarte bezems' in de buitenmuur. Dit zijn te hard gebakken stenen, die de kerk moesten beschermen tegen blikseminslag. Tegen de twee bommen die de kerk eind 1944 te incasseren kreeg, waren ze niet bestand. Al snel na de oorlog begon men met de restauratie waarbij men uitging van de vermoedelijke situatie van 1450. Midden jaren 90 in de vorige eeuw heeft men de torenspits vervangen door een nieuwe. Deze werd eerst op de grond in elkaar gezet waarna een kraan van het naburige bedrijf Wido de spits erop heeft gehesen. In het kerkje wordt nog op regelmatige tijden een dienst gehouden, waar-

voor het linnen en het avondmaalzilver uit Museum het Valkhof gehaald worden, waar ze deel uitmaken van de vaste collectie. Verder is de kerk een van de trouwlocaties van de gemeente Lingewaard en worden er concerten gegeven voor kleine bezetting.

Route: als we het kerkerrein verlaten, gaan we rechtsaf richting Ressensestraat.

Huize Stadwijk

Op de plek waar deze villa staat, is in de 16e eeuw een pastorie gebouwd. Begin 17 eeuw ging de pastorie over in handen van de protestanten en kwam er een dominee te wonen. Dit gebouw stamt uit de 19e eeuw en is gebouwd op de resten van de pastorie. De versieringen aan de gevel geven Stadwijk een fraai uiterlijk, maar de paardenkop boven de voordeur doet daar helaas afbreuk aan.

Route: de Ressensestraat oversteken en linksaf.

N.H. Pastorie

Dit witgepleisterde is oorspronkelijk een T-boerderij, gebouwd eind 18e – begin 19e eeuw. Van 1894 tot

1940 was Henri Pierson dominee, zoon van Hendrik Pierson bekend van de Heldringstichting in Zetten. Veel faam verwierf dominee Overbosch, die als 25-jarige in 1944 hier neerstreek en heel veel heeft bekend voor de leniging van de grote nood die er was na de vele verwoestingen in de oorlog. Hij is in 2001 naast het kerkje begraven.

Route: doorlopen naar de kruising met de Hoeksehofstraat.

Het verdwenen Ressen

Het gebied dat voor u ligt is vanaf eind jaren 30 tot nu volledig van aanzien veranderd. Al voor de oorlog werd een begin gemaakt met de snelweg Arnhem-Nijmegen, waardoor oude wegen werden afgesneden of verdwenen. De Hoeksehofstraat rechts werd oprit voor de snelweg richting Arnhem, het linkse gedeelte afrit vanaf Nijmegen. Na de oorlog kwam er een viaduct over de snelweg en werd de zgn. Eisenhowerdijk parallel aan de snelweg aangelegd, bedoeld om bij dreiging van vijandelikheden de Oost-Betuwe onder water te kunnen zetten. De Stationsweg werd op het viaduct aangesloten. De naam Stationsweg bestaat nog steeds hoewel de halte in 1940 werd gesloten.

Wel bleef het gebouw bemand voor de bediening van wissels, seinen en spoorbomen tot 1972. In 1981 werd het stationsgebouw om onduidelijke redenen gesloopt evenals een verderop gelegen spoorhuis. Het voormalige stationskoffiehuis staat er nog wel, hoewel niet meer als zodanig te herkennen. Eind jaren 70 werd klaverblad Ressen aangelegd: het viaduct moest plaatsmaken voor een nieuw, de op- en afritten verdwenen en een boerderij hoek Hoeksehofstraat-Ressensestraat moest er aan geloven. Alleen de schuur staat er nog. Ook de dijk werd voor een groot deel afgegraven. En nu heeft de aanleg van de Betuwelijn de laatste restanten van dit stukje Ressen weggevaagd: oude boerderijen, hofsteden en tuinderijen zijn voorgoed verdwenen.

Route: de Ressenstraat oversteken en de Hoeksehofstraat ingaan. Op de nrs. 6-8:

Nieuwenhof

Bij de aanleg van de spoorlijn Arnhem-Nijmegen in 1875 moesten twee boerderijen het veld ruimen en werden ze elders herbouwd. Deze boerderij is er een van. In de boerderij zaten in de oorlog veel onderduikers.

Route: de route vervolgen en na 200m linksaf de Slenkweg in. Op nr.2 rechts:

Het Grote Meer

De naam Slenkweg herinnert aan een langgerekte laagte in het landschap, een slenk. Hier liep ooit een zijtak van de Waal. Lange tijd lag hier nog open water dat bekend was als het Grote Meer. Ooit is in het meer de vrouw des huizes verdronken toen ze op een nacht slaapwandelen het water in liep. Het meer is in de loop der tijden gedempt met huisvuil. Het oudste gedeelte van deze T-boerderij dateert van 1778 waar in 1871 het woongedeelte tegenaan is gebouwd. Verder is er een grote schuur die verbouwd is tot kantoorruimte en een bakhuisje. Het meer is in de loop der tijden gedempt met huisvuil.

Route: de Slenkweg vervolgen. Op de hoek met de Kerkenhofstraat staat een

Brandspuithuisje

Dit gebouwtje verrees in 1870 en doorstond de tand des tijds op wonderlijke wijze. Het huisje is gebouwd in Kleefse stijl, wat te zien is aan de kleur van de stenen en de aan de neogotische kenmerken. Het huisje is bovenop een sloot gebouwd zodat het water binnen

bereik was. De handbediende brandspuit die hier lange tijd werd gestald, is jammer genoeg niet bewaard gebleven. Wel is de latere spuit van 1900 nog te bezichtigen in het Brandweermuseum te Borculo.

Route: de Slenkweg vervolgen. Links zien we

De Kerkenhof

Dit is het terrein achter het kerkje omgeven door Slenkweg, Woerdsestraat en Ressensestraat. In het begin van de 20e eeuw heeft amateurarcheoloog en tevens bewoner van "Stadwijk" G.J. van Olst over een periode van tientallen jaren vele kisten vol Bataafse en Romeinse urnen en ander materiaal, waaronder gereedschap, vistuig en lanspunten gevonden. Na WOII werden ook op "De Woerd" Bataafse vondsten gedaan. Geconcludeerd kan worden dat de Woerdsetraat en de praktisch in het verlengde daarvan liggende Oude Postweg aan het begin van onze jaartelling al een doorgaande verbinding vormden.

Route: einde Slenkweg Rechtsaf de Woerdsestraat in en doorlopen tot de aan de rechterkant gelegen boerderij op nr.2

De Woerd

Tot 30 jaar geleden was dit een veeboerderij, nu is het een wijd en zijd bekend staande fruitboerderij, waar veel eigen producten vandaan komen. Het is een fraai gerestaureerd rijksmonument. De bouwtijd moet liggen eind 18e – begin 19e eeuw, maar waarschijnlijk is het geheel in verschillende fasen gebouwd, In "De Woerd" bevindt zich een waterput. Archeologisch onderzoek op en rond "De Woerd" toonde bebouwing in de tijd van de Bataven aan, met graanschuren, waterputten en een pottenbakkerij.

Route: we lopen de Woerdsestraat nog een eindje verder en zien dan links in een hek de naam Hamerstuk staan en even verder een huis.

Het Hamerstuk

Hier stond een Saksisch boerderijtje met een rieten kap dat in 1977 door brand verwoest werd. Het stond op het punt aangewezen te worden als rijksmonument. Bij de daaraan voorafgaande inventarisatie bleek dat delen van het huis wellicht eeuwen ouder waren dan het jaartal 1744 dat in de voorgevel was aangebracht. Uit de opbrengsten van de tabaksteelt heeft de toenmalige eigenaar in de 18e eeuw voor het

oude achterhuis een nieuw voorhuis laten bouwen. Het woord 'hamerstuk' komt van 'hamr', de benaming voor een oude Bataafse hut. 'Hamres', het stuk land waarop die Bataafse hutten stonden, werd verbasterd tot 'hamer'.

Route: we keren om en lopen de Woerdsestraat weer terug tot we rechts in een hek zien staan:

Het Spijcker

De naam voert terug naar de middeleeuwen, toen de tienden van de opbrengsten aan de hofmeier moesten worden afgestaan, die deze tienden vervolgens opsloeg in zogenaamde spijkers. Het zijn dus eigenlijk opslagplaatsen of grote schuren. Op deze plaats hebben waarschijnlijk ooit drie spijkers gestaan. Op een oude plattegrond is het belangrijkste gebouw aangegeven met een toren eraan vast. Deze versterking diende om berovingen tegen te gaan. Op een kaart uit 1810 staat nog een hoofdgebouw met een losstaande schuur, maar de toren staat er niet meer op. Toen het perceel in 1880 verkocht werd, stond de boerderij er niet meer. Later werd aan de Ressensestraat "t Spijck" gebouwd.

Route: doorlopen tot de Ressensestraat en daar rechtsaf tot nr. 21

't Spijck

Dit statige herenhuis met achterhuis en vrijstaande schuur werd in 1900 gebouwd naar een ontwerp van architect Th. Span. Er is veel aandacht besteed aan de afwerking en de ornamenten. Zo heeft het hek Jugendstilmotieven. Onder het herenhuis zijn fundamenten gevonden van een ouder gebouw, waarschijnlijk de sporen van een of meer grote voorraadschuren (spijkers, zie bij Het Spijcker).

Route: de weg oversteken en teruggaan. Direct rechts is de

Oude Postweg

Aan het eind van dit stokoude weggetje, het vormde van de 14e tot de 16e eeuw de verbinding tussen Arnhem en Nijmegen, staat een boerderijtje uit midden 19e eeuw. Het is een eenvoudige boerderij van het hallenhuistype.

Route: terugkeren en bij de Ressensestraat rechtsaf. Voorbij 't Laantje (waar zijn de bomen?) linksaf weer

de Kerkenhofstraat in. Zo komt u weer bij het beginpunt van onze wandeling en bent u misschien wat wijzer geworden over de geschiedenis van dit oude markante dorpje waarvoor nog steeds hard gestreden moet worden om te behouden wat er nog rest.

Ontdek het zelf en kom een dag naar de gemeente Lingewaard.
Het is beslist de moeite waard!
Voor inlichtingen kan men contact opnemen met het toeristisch recreatief informatiepunt (Trip) van de gemeente Lingewaard.
Telefoon 026-3260453
E-mail toerinfo@lingewaard.nl

Monumentenwandeling door Ressen

